

СУЧАСНА ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Викладач: доктор філософських наук, доцент Чайка Ірина Юріївна

Кафедра: соціальної філософії та управління, IV корпус, ауд. 315

E-mail: thcokur2004@ukr.net

Телефон: (067) 6147120

Інші засоби зв'язку: Moodle, Telegram, Zoom

Консультації: індивідуальні – субота з 13:00 до 15:00, IV корпус, ауд. 315; дистанційні – ZOOM за розкладом

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:		Філософія третій (доктор філософії)					
Статус дисципліни:		вибіркова					
Кредити ECTS	4	Навч. рік:	2021-2022	Рік навчання	2	Тижні	16
Вид контролю:		залік					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13755				

ОПИС КУРСУ

Метою викладання дисципліни «Сучасна філософська антропологія» є засвоєння з позиції системного підходу проблеми сучасної людини крізь призму філософсько-антропологічних концепцій, сформованих у XX-XXI ст. Важливим є різнобічне цілісне розкриття предмету сучасної філософської антропології, її головних напрямів, понять й принципів, запропонованих окремими філософсько-антропологічними школами, а також розгляд трансформації антропоцентричної картини світу у XXI ст.

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН 4	Застосовувати правила академічного письма для підготовки наукового звіту, презентації, статті, монографії, дисертації; розуміти особливості підготовки і подання публікацій до видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
ПРН 11	Здійснювати пошук, оброблення та аналіз наукової інформації, її систематизацію та узагальнення; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у дослідницькій та викладацькій діяльності.
ПРН 18	Застосувати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей для проведення наукових і прикладних досліджень.
ПРН19	Розуміти та застосовувати методологію, методи та термінологічний апарат наукового дослідження у галузі гуманітарні науки.
ПРН 21	Здійснювати філософську рефлексію проблем глобалізації і відповідальності, культурної багатоманітності та самобутності, рівності та свободи.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Базовий навчальний посібник: Чайка І.Ю. Філософська антропологія. Конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 67 с.

Головко Б. А. Філософська антропологія : навч. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 240 с.

Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посіб. Київ : Абрис, 1995. 335с.

Сегеда С. Антропологія: навч. посіб. Київ : Либідь, 2001. 336 с.

Соціальна антропологія: Хрестоматія. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-та, 2004. 440 с.

Хамітов Н. В. Історія філософії. Проблема людини та її меж : курс лекцій. Київ : Наук. думка, 2000. 271 с.

Презентації лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13755>.

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Поточні контрольні заходи

Основними контрольними заходами є доповіді за темами курсу, участь у дискусії. Всі поточні контрольні заходи та методичні рекомендації до їх виконання розташовані на платформі Moodle.

Підсумкові контрольні заходи

Тестування у системі Moodle

Написання залікового есе.

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольні заходи, кількість балів
Змістовий модуль 1. Місце сучасної філософської антропології в системі наук про людину.		
Тиждень 1 Лекція 1	Предмет сучасної філософської антропології	
Тиждень 2 Практ. 1	Предмет сучасної філософської антропології	Доповідь: характеристика використання антропологічного підходу у різних сферах наукового знання на вибір (max 8 балів)
Змістовий модуль 2. Людство у XX столітті		
Тиждень 3 Лекція 2	Людина у XX столітті	
Тиждень 4 Практ. 2	Людина у XX столітті	Дискусія: Гуманізм vs технічний прогрес (max 7 балів)
Змістовий модуль 3. Феноменологічна філософська антропологія		
Тиждень 5 Лекція 3	Антропологічна феноменологія Е. Гуссерля. М. Гайдегер про людину	

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСПІРАНТУРА
Силабус навчальної дисципліни

Тиждень 6 Практ. 3	Антропологічна феноменологія Е. Гуссерля. М. Гайдегер про людину	Есе: «Чи йде до людини час з майбутнього? (за М. Гайдегером)» (max 7 балів)
Змістовий модуль 4. Філософську антропологію М. Шелера		
Тиждень 7 Лекція 4	Філософсько-антропологічна концепція М. Шелера	
Тиждень 8 Практ. 4	Філософсько-антропологічна концепція М. Шелера	Доповідь: М.Шелер і проєкт інтеграції антропологічних досліджень (max 7 балів)
Змістовий модуль 5 Біологізаторський напрям в сучасній філософській антропології		
Тиждень 9 Лекція 5	Філософсько-біологічна антропологія. Проблема людини в соціобіології	
Тиждень 10 Практ. 5	Філософсько-біологічна антропологія. Проблема людини в соціобіології	Доповідь: Людина: переважно природна чи соціальна істота (max 8 балів)
Змістовий модуль 6 Культурнодетермінуючий напрям в сучасній філософській антропології		
Тиждень 11 Лекція 6	Культурно-філософська антропологія. Структурна антропологія. Діалогічна антропологія	
Тиждень 12 Практ. 6	Культурно-філософська антропологія. Структурна антропологія. Діалогічна антропологія	Дискусія: Чи цінними є результати археологічних та етнографічних досліджень для філософської антропології? (max 7 балів)
Змістовий модуль 7. Філософсько-антропологічний вимір фемінізму		
Тиждень 13 Лекція 7	Філософська антропологія фемінізму	
Тиждень 14 Практ. 7	Філософська антропологія фемінізму	Доповідь: Феміністичний дискурс у філософській антропології XX-XXI ст. (max 8 балів)
Змістовий модуль 8. Новітні підходи в сучасній філософській антропології		
Тиждень 13 Лекція 7	Філософська антропологія XXI століття	
Тиждень 14 Практ. 7	Філософська антропологія XXI століття	Дискусія: Не-антропологічні суб'єкти у соціальних взаємодіях у сучасному суспільстві (max 7 балів)
залік		Тестування у системі Moodle (max 10 балів) Написання залікового есе (max 30 балів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Головкин Б. А. Філософська антропологія : навч. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 240 с.
2. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини : навч. посіб. Київ : Абрис, 1995. 335с.
3. Сегеда С. Антропологія: навч. посіб. Київ : Либідь, 2001. 336 с.
4. Соціальна антропологія: Хрестоматія. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-та, 2004. 440 с.
5. Хамітов Н. В. Історія філософії. Проблема людини та її меж : курс лекцій. Київ : Наук. думка, 2000. 271 с.

Додаткові джерела:

1. Арндт Г. Становище людини. Львів : Літопис, 1999. 254 с.
2. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. *Соціальна антропологія* : хрестоматія. Дніпропетровськ : Изд-во Дніпропетр. ун-та, 2004. С. 344 –352.
3. Бубер М. Проблема человека. *Философские науки*. 1992. № 3.
4. Габермас Ю. Підриг західного раціоналізму через критику метафізики Гайдеггера. *Філософський дискурс Модерну*. Київ, 2001. С.132-158.
5. Григорьян Б. Т. Философская антропология : курс лекций. Москва : Мысль, 1982. 188 с.
6. Кассирер Э. Опыт о человеке. Введение в философию человеческой культуры. *Филос. науки*. 1991. № 7. С. 97 -134.
7. Козлова Н. Н. Социально-историческая антропология : учебник. Москва : Ключ-С, 1998. 192 с.
8. Кравченко А. И. Социальная антропология : учеб. пособие. Москва : Акад. проект, 2003. 544 с.
9. Ле Гофф Ж. Историк и человек повседневный. *Социальная антропология* : хрестоматія. Дніпропетровськ : Изд-во Дніпропетр. ун-та, 2004. С. 340–343.
10. Леві-Строс К. Структурна антропологія. / пер. з фр. З. Борисюк. 2-е вид. Київ : Основи, 2000. 387 с.
11. Марков Б. В. Философская антропология : учеб. пособие. Санкт-Петербург : Лань, 1997. 384 с.
12. Поликарпов В.С. Феномен человека – вчера и завтра. Ростов н / Д. : Феникс, 1996. 572 с.
13. Плеснер Г. Ступени органического и человек. *Проблема человека в западной философии*. Москва : Прогресс, 1988. С. 96 – 151.

14. Рикер П. Человек как предмет философии. *Вопросы философии*. 1989. № 2. С.41–50.
15. Сартр Ж.П. Экзистенциализм – это гуманизм. *Сумерки богов*. Москва : Наука, 1990. С. 222–318.
16. Столяренко В. Е. Антропология – системная наука о человеке : учеб. пособие для студ. вузов. Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. 384 с.
17. Тегакко Л. Антропология : учеб. пособие. Москва : Новое знание, 2004. 400 с.
18. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. Москва : Прогресс, 1988. 314 с.
19. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Київ : Дух і літера, 2005. 262 с.
20. Франк С. Л. Смысл жизни. *Алексеев П. В., Панин А. В. Хрестоматия по философии*: учеб. пособие. Москва : Проспект, 1997. С. 522–539.
21. Фрейд З. Тотем и табу. *Социальная антропология*. Хрестоматия Днепропетровск : Изд-во Днепрпетр. ун-та, 2004. С. 148–155.
22. Фуко М. Слова и вещи. *Хрестоматия по философии*: учеб. пособие для вузов. Ростов н/Д : Феникс, 1997. С. 448–458.
23. Хайдеггер М. Бытие и время. *Хрестоматия по философии*: учеб. пособие для вузов. Ростов н/Д : Феникс, 1997. С. 404–409.
24. Шелер М. Положение человека в космосе / М. Шелер // Проблема человека в западной философии. Москва : Прогресс, 1988. С.31 – 95.
25. Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного. *Вопросы философии*. 1988. № 1. С. 133–154.
26. Ясперс К. Смысл и назначение истории. *Хрестоматия по философии*: учеб. пособие для вузов. Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. С. 397–404.
27. Morton T. Dark Ecology. For a Logic of Future Coexisten. New York: Columbia University Press, 2018. 208 p.
28. Harman G. Tool-Being. Heidegger and the Metaphysics of Objects. Chicago: Open Court, 2002. 150 p.

Інформаційні джерела:

1. Бібліотека "Золотая философия". URL : <http://philosophy.allru.net>
2. Портал «Філософія online». URL : <http://phenomen.ru>
3. Філософська енциклопедія. URL : <http://terme.ru>
4. Філософський портал. URL : <http://www.philosophy.ru>
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL : <http://plato.stanford.edu>
6. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP). URL : <http://www.iep.utm>

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. За необхідності заняття можуть проводитися у очно-дистанційній формі, коли частина слухачів, що не можуть в цей день бути присутніми в аудиторії, приєднуються через зомі і беруть активну участь у заняттях. Аспіранти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані у формі співбесіди під час планової консультації викладача впродовж двох тижнів після пропуску. Відпрацювання занять може здійснюватися й шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Аспіранти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Одне з основних завдань навчального процесу – формування нульової толерантності до академічної недоброчесності. Відповідно до чинних правових норм, порушенням норм академічної доброчесності зокрема вважається: плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

З метою формування відповідального ставлення до наукової діяльності та оприлюднення її результатів усі письмові роботи, що виконуються аспірантами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck, результати перевірки аналізуються викладачем під час оцінювання роботи. Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату або інших форм академічної недоброчесності, до розгляду не приймаються і **відхиляються без права перескладання**. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на платформі CE3H Moodle ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Виконавці індивідуальних завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних,

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів і т.д. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

Планове спілкування викладача з аспірантами відбувається згідно розкладу під час аудиторних занять та щотижневих консультацій викладача. За необхідністю воно може відбуватися на платформі zoom. Базовою платформою для комунікації викладача з аспірантами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для індивідуальних питань використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити аспірантів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту або у зазначені меседжери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Аспіранти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих аспірантами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методiku проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання аспіранту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування аспірантів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycyfw9y>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): [HTTPS://MOODLE.ZNU.EDU.UA](https://moodle.znu.edu.ua)

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/oczn/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.